

Тема 15. Економічна суть, особливості організації і планування виробництва

- 1. Економічна суть, особливості організації виробництва*
- 2. Основна мета організації планування виробництва.*
- 3. Система планів підприємства*

1. Економічна суть, особливості організації виробництва

Основою для підприємства є виробнича діяльність, тому що метою підприємства є виробництво продукції.

ВИРОБНИЦТВО – це процес створення матеріальних життєвих благ, необхідних для існування і розвитку суспільства.

Виробництво – це сфера економічної діяльності, в якій створюється продукт, а точніше матеріальні блага та послуги, призначені для задоволення індивідуальних та колективних потреб.

Метою організації виробництва є

оптимальне узгодження різних видів діяльності, створення необхідних умов при максимальній ефективності живої праці та економічному використанні матеріальних ресурсів.

У процесі виробництва людина взаємодіє з певними засобами виробництва: предметами праці (сировина, матеріали) і засобами праці (обладнання, інструменти).

Продукція, що виготовляється протягом певного часу перебуває на різних стадіях технологічного процесу і з огляду на це називається ***незавершеним виробництвом, напівфабрикатом або готовим для споживання продуктом (виробом).***

На промисловому виробництві результатом праці є продукція, на підприємствах транспорту — відповідний обсяг виконаної роботи (перевезених вантажів або пасажирів на відстань), а в установах зв'язку та банках — надані юридичним і фізичним особам послуги.

Організація виробництва – це комплекс заходів, спрямованих на раціональне поєднання процесів праці з елементами виробництва в просторі й часі.

Основною метою організації виробництва є підвищення ефективності виробництва, за рахунок досягнення поставлених завдань у найкоротший строк за найкращого використання виробничих ресурсів.

Організація виробництва пов'язана з розробкою, використанням і удосконаленням виробничих систем, на основі яких виробляється основна продукція або надаються послуги підприємствам. Її також можна розглядати як сукупність дій з планування, координації та виконання виробничо-технологічного циклу для створення продукції.

Організація виробництва охоплює всі складові виробничої системи та включає:

- організацію праці робітників підприємства;
- організацію виробничих процесів у часі і просторі;
- організацію допоміжних цехів і обслуговуючих господарств підприємства;
- організацію контролю якості продукції;
- організацію технічного нормування праці;
- організацію управління.

Виробничо-господарська діяльність будь-якого підприємства спрямована на випуск певних видів продукції.

Основою виробничої діяльності підприємства є **виробничий процес**.

Виробничий процес являє собою сукупність окремих процесів праці спрямованих на перетворення сировини і матеріалів в готову продукцію.

2. Основна мета організації планування виробництва.

Головна мета планування - забезпечення ефективного функціонування та розвитку підприємства. Реалізація даної мети передбачає вирішення наступних завдань:

- - Передбачення ймовірних ринкових тенденцій і відповідна їм коригування напрямків розвитку діяльності підприємства;
- - Дослідження вимог споживачів і формування виробничої програми, орієнтованої на їх запити;
- - Забезпечення високої якості продукції, що випускається;
- - Виявлення і мобілізація внутрішніх ресурсів виробництва;
- - Застосування найбільш економічних технологій та обладнання;
- - Безперервне підвищення ефективності виробництва на основі подальшої спеціалізації і кооперування;
- - Узгодження дій з постачальниками, споживачами, посередниками для досягнення взаємовигідних результатів

Системний підхід в організації виробництва надає також такі можливості:

1. Створення на підприємстві системи організації виробництва, яка вбирає в себе всі процеси з виготовлення, реалізації та сервісного обслуговування продукції у їх взаємозв'язку.

2. Комплексне розв'язання різноманітних проблем, які виникають під час функціонування виробничої системи, з економіки, техніки, організації виробничого процесу, вирішення соціальних завдань суб'єкта підприємництва.

3. Запровадження багатоваріантного проектування виробничих систем на основі аналізу альтернативних варіантів і вибору найбільш ефективного з них.

4. Розробка систем оцінок, критеріїв та нормативів ефективної організації діяльності виробничої системи в процесі її проектування та безпосередньої діяльності.

5. Досягнення внутрішньої узгодженості аналізованої системи.

6. Створення відповідних організаційних структур, які найкращим чином відповідатимуть процесу виробництва у конкретних виробничих умовах

3. Система планів підприємства

Планування складний методично організаційний процес, який обумовлює наявність системи планів. Кожний вид плану складна модель діяльності підприємства або його структурних підрозділів, яка містить основні показники їх діяльності в майбутньому. Кожний вид плану має свої особливості і порядок складання, систему показників.

Система планів підприємства має комплексний характер і включає такі елементи:

- *стратегічний або генеральний план підприємства;*
- *плани розвитку підприємства (поточні, тактичні, оперативні)*
- *програми (плани-програми) і бізнес-плани.*

Стратегічний план відображає основну мету розвитку підприємства і носить концептуальний характер.

Він включає місію, загальні цілі, способи їх досягнення і розрахований на тривалий період їх реалізації (5-10 років). Стратегія базується...на реальних можливостях підприємства, його реакції на об'єктивні внутрішні та зовнішні обставини діяльності. Важливо розуміти, що ***стратегія*** це не функція часу, а, в першу чергу, функція напрямку. Хоч стратегічне планування, як правило, розраховане на тривалий період, воно не просто зосереджується на певному періоді часу, а включає в себе сукупність ідей розвитку підприємства.

Відповідальність за розробку стратегії несе насамперед вище керівництво підприємства, оскільки стратегічне планування вимагає високої кваліфікації, масштабного охоплення проблем виробництва, врахування багатьох чинників внутрішнього і зовнішнього середовища.

Основна мета стратегічного планування полягає у моделюванні майбутньої успішної діяльності підприємства, яка може мати наступальний або оборонний характер.

Тактичне планування процес реалізації стратегії підприємницької структури на певний період часу (рік-два). Тактичні плани передбачають, конкретні способи використання ресурсів підприємства, необхідних для досягнення довготермінових цілей. Зміст тактичних планів деталізується по кварталах і місяцях.

Тактика — термін грецького походження, який означає маневрування силами, ресурсами, необхідними для досягнення певних цілей. *Тактичне планування* пов'язане з оптимальним поєднанням або розподілом ресурсів на короткий період часу.

Основна відмінність між стратегічним і тактичним плануванням полягає в тому, що стратегічне планування пов'язане з обґрунтуванням генерального напрямку функціонування підприємства, визначенням того, чого прагне досягти підприємницька структура, а тактичне планування зосереджене на тому, як саме досягнути цього стану. Тобто основна відмінність — це відмінність між цілями і засобами.

Тактичні плани є менш суб'єктивними, тому що при їх складанні використовують достовірну інформацію. Спеціалісти з планування застосовують, сучасні комп'ютерні технології та методи розробки планів.

Виконання тактичних планів пов'язане з меншим ризиком, оскільки ці рішення пов'язані з внутрішніми проблемами підприємства.

Тактичні плани виражаються конкретними цифровими результатами, їх легше і простіше оцінити, вони охоплюють окремі підрозділи підприємства. Отже, тактичні плани включають основні показники діяльності, яких прагне досягнути підприємство до кінця планового періоду. Це, по суті, набір заходів і послідовність їх впровадження для досягнення стратегічної мети та ілюстрація їх впливу на всі сторони діяльності підприємницької структури.